

KOMMENTÉR DEL

FOR 18 TIMER SIDEN

Terje Tvedts retorikk og metode

Terje Tvedts bok, «Det internasjonale gjennombruddet», har skapt mye oppstyr, men foreløpig avfødt få faglige kommentarer. Her er noen kritiske punkter om metode og verdiorientering.

ANNONSE

JARLE SIMENSEN
 plass innlegg kommentarer

Internasjonaliseringen av Norge er en gammel sak, etter 1945 intensivert både på det økonomiske, politiske, militære og kulturelle området. Siden 1960-tallet har bistand og innvandring vært en viktig del av denne prosessen. Det er en faglig utfordring, lenge forsømt, å forstå og fremstille norsk utvikling i samspill med internasjonale og globale forhold.

Terje Tvedt har gitt viktige bidrag til dette, ut fra sin bakgrunn i utviklingsstudier, i grenselandet mellom flere fag, såkalt «tverrkulturell kommunikasjon» og med stor intellektuell energi. Han utga allerede i 1990 sin første bok om hvordan utviklingshjelpen formet norsk verdensoppfatning, Bilder av de andre. Om utviklingslandene i bistand, enkel. Den var et forfriskende tydelig bidrag, skrevet i en direkte, epokel stil. Det er stoff av denne typen han behandler også i den første delen av den siste boka, «Det internasjonale gjennombruddet». Men tonen er en annen denne gangen, og bistandskritikken er kombinert med et langt mer brennbart stoff: Innvandringen.

Det første som faller i øynene er den høyt oppdrevne retorikken, som i seg selv er en studie verdt. Leseren suges inn i teksten gjennom en drivende språklig rytme, med akkumulering av bisetninger i store perioder, stadige gjentakelser av kjernebegreper og en argumenterende grunntone. Faren er at kildekritikken sloves når retorikkenølger fram. Her er mange eksempler på overdrivelser, skjeve gjengivelser og sammenfatninger.

Et spennende trekk er at forfatteren stadig løfter blikket og trekker sammenligninger både historisk, geografisk og i forhold til andre forfattere og filosofer, han har tidligere kalt dette en «kontrasthistorisk» metode. Den gir spenn og flukt i framstillingen. Tvedts utsyn og litteraturoversikt er imponerende, men spørsmålet reiser seg, som i all komparativ historie, om hva som er relevante og holdbare sammenligninger. Bruken av Jens Arup Seips tilspissede begrep om «ettpartistaten» under Einar Gerhardsen som kulisse ved inngangen til bistandsperioden (25 henvisninger i registret) gir liten mening, begrepet er knapt nok anvendt av andre historikere senere. Derimot kunne man ønsket mer av systematiske sammenligninger med andre nordiske land, spesielt Sverige, som hele veien har tjent som forbilde også i bistands- og integreringspolitikken.

Tvedt er fortsatt, som i sin aller første bok, primært opptatt av holdninger og planer, slik de fremstår i offentlige tekster som stortingsmeldinger, materiale fra de frivillige organisasjonene og lederartikler i utvalgte aviser. Om virkningene av bistanden gjør han det enkelt for seg ved å konsentrere dette kapitlet om særlig problematiske områder og prosjekter. Om årsakene til bistands- og innvandringspolitikken, postulerer han mektige, men vagt definerte aktører: «Bistandseliten» utvides etter hvert til «den humanitær-politiske eliten» og så til det ubestemmelige «det humanitær-politiske komplekset». Til slutt blir selve samfunnet aktør: «Den nye elitens selvforståelse hadde sammenheng med den rollen som samfunnet i denne perioden ga den i sin kommunikasjon om seg selv» (270). Dette er uklart.

Overraskende er det når Tvedt fremmer det syn at utvikling og menneskerettigheter ikke er universelt gyldige mål, men «vestlige verdier» som er påført resten av verden på amerikansk initiativ. Her mangler det et globalhistorisk perspektiv: «Utvikling» ble skrevet inn som et mål i FN-pakten i 1945, og utviklingshjelpen har blitt utformet i et internasjonalt bistandssystem, med samspill mellom avsender, mottaker og internasjonale organer. Menneskerettighetene er riktignok tillempt i egne regionale Chartre i alle verdensdeler, men uten at Den universelle erklæringen fra 1948 er avvist. Et paradoksal sammenreff er at på samme tid som Tvedts bok ble lansert, arrangerte Kina det første «South-South Human Rights Forum» med deltakere fra sytti land og internasjonale organisasjoner. De erklærte at «retten til utvikling» er grunnleggende, at ideen om «menneskelige rettigheter» er en integrert del av alle sivilisasjoner, men at individuelle rettigheter må sees i sammenheng med sosiale plikter, kulturelle tradisjoner og politiske behov. Slike forbehold åpner naturligvis for autoritær praksis, noe aktivistene protesterer mot i en rekke asiatiske land, til dels med stor personlig risiko.

En hovedsak for Tvedt denne gangen er innvandringen. Det er et viktig grep når han ser dette spørsmålet i sammenheng med bistandspolitikken: Humanitært engasjement utad som innad. Forfatteren påviser med rette mangelen på kontroll over innvandringsbølgen i 2016 og mangelen på seriøs kritikk av islam i norske medier. Men det bilde han tegner av politikken for «det flerkulturelle Norge» er for enkelt, begrepet blir definert som at staten ikke lenger vil gi noe fortrinn til norsk kultur og tradisjon. En rimeligere tolkning er at hensikten med stortingsmeldingene i denne saken, lest i sin helhet og i kontekst, har vært å fremme integrering uten å kreve assimilasjon, på samme vis som i forholdet til samefolket – og til norsk lokalkultur. Velferdsstatens mål om likebehandling ligger til grunn, sammen med tidligere betoning av identitet. Når kirken og mange politiske ledere også har arbeidet for religiøs dialog, kan det vise seg å ha vært en klok linje, som kan ha bremsset fremveksten av ekstremisme og gjort det lettere for selvkritiske eller sekulære muslimer å krysse grenser.

Tvedt har modifisert sin kritikk på et viktig punkt. Da Hege Storhaug i Human Rights Service anbefalte boka, mobiliserte sitt nettverk og ville ta æren for at den måtte trykkes i nytt opplag, kjente han seg ikke igjen. Han bekjente seg til «arven fra opplysningstiden med ideen om rasjonalisme og individuell frigjøring» (Dagbladet 15. desember 2017). Da er vi tilbake til menneskerettighetene og universelle verdier.

nyemeninger Meninger

ANNONSE

Blir du med i debatten ?

Vi ønsker at Nye Meninger skal være en plattform for opplyst og engasjert debatt. Vær saklig og unngå personangrep. Overtramp vil føre til sletting og kan føre til utestenging. Les mer om retningslinjene våre [her!](#)

1 kommentar

Sorter etter Nyeste

Legg til en kommentar ...

Bjørn Blokhus
 'Menneskerettighetene' er en vestlig begrep skapt av humanoria på vestlige universiteter. Som alltid er det drømmere og svermere som i flokk hyller hverandre og påtvinger samfunnet sine argumenter.

De som står for frigjøring og menneskerettigheter har alltid en maktposisjon og er ivrige etter å utøve den. Det er til forveksling lik all annen 'herretenkning' og har opparbeidet et hegemoni som preges av gruppetenkning og løste paradigmer.

Liker · Svar · 1 · 14 t

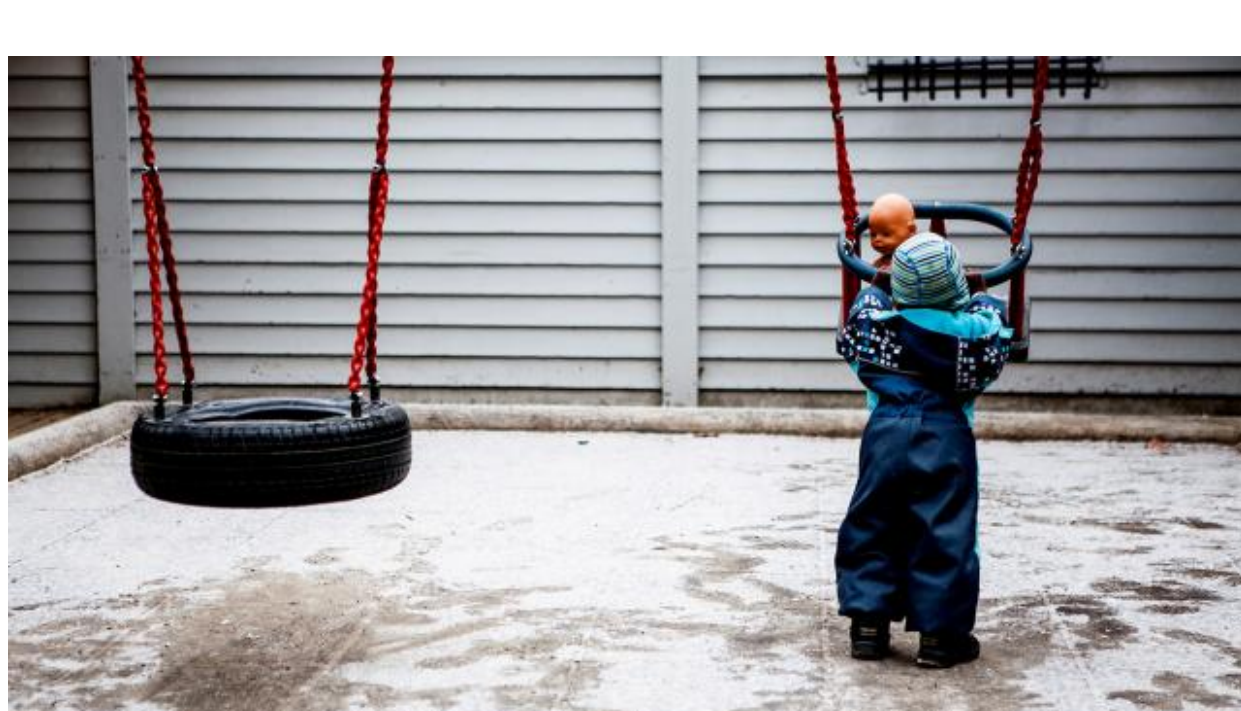
Programtillegg for Facebook-kommentarer

LES OGSÅ

- SPONSET Dette er smart å ha med på weekendtur Medier og puteradio «Tid for hjem-Kjersti» til Hagemessen! SPONSET
- «Vi ser en utvikling der store kommersielle aktører kjøper opp barnehager.» «En sykepleier gråt. Mange ansatte søker seg vekk.» Egoistisk støtte til skive

STROSSLE

ANNONSE

«Mine barn skal føle seg trygge, sett, hørt og verdifulle. Derfor boikotter jeg barnehagen.»

ADA NICOLAISEN NYRUD for 18 timer siden · 2

Vi er mange som har tenkt at det eneste alternativet er å holde barna våre hjemme. Det finnes likevel en annen utvei: En barnehagerevolusjon!

Medier og puteradio

BJØRN G. SÆBØ for 18 timer siden · 1

Redaktorer i selvforsvar har det med å bruke store ordrettig. «Samfunns-oppdraget» er et mektig ord. Misbruk det ikke!

«Vårt forslag fikk ballen til å rulle. Uten det ville Listhaug trolig vært justisminister nå.»

BJØRNAR MOXNES for 18 timer siden · 3

MARIE SNEVE for 18 timer siden · 3

Selv små partier kan få gjennomslag når de velger riktige saker, skriver Rødt.

FØLG OSS

SJEFREDAKTØR OG ADMINISTRERENDE DIREKTØR: EIRIK HOFF LYSHOLM
 DET GJØRES OPPMERKSOM PÅ AT DENNE NETTSIDEN REGELMESSIG BLIR INNSAMLET OG LAGRET AV NASJONALBIBLIOTEKET. NETTSIDEN VIL KUN BLI GJORT TILGJENGELIG SOM KILDEmateriale FOR FORSKNING OG DOKUMENTASJON.

OM COOKIES (INFORMASJONSKAPSLER)

© COPYRIGHT 2015 DAGSAVISEN